

HANDIKAPPOMSORG

Produkter
Gemensamma principer

Jakobstad
Nykarleby
Pedersöre
Larsmo

SOCHVN 22.5.2012 § 75,79

SOCHVN 15.12.2009 §168

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

INLEDNING	4
1. SERVICE OCH STÖD FÖR FUNKTIONSHINDRADE	5
1.1. Subjektiva rättigheter	5
1.1.1. Färdtjänst	6
1.1.2. Tolktjänst	6
1.1.3. Omändringsarbeten, redskap, maskiner och anordningar	7
1.1.4. Serviceboende	7
1.1.5. Dagverksamhet	8
1.1.6. Personlig assistans	8
1.2. Andra former av service och stöd- behovsprövade stödformer	9
1.2.1. Rehabiliteringshandledning och anpassningsträning	9
1.2.2. Redskap, maskiner och anordningar	9
1.2.3. Extra klädkostnader och ersättning för extra kostnader p.g.a. specialkost	10
1.2.4. Övrig service	10
1.2.5. Handikappråd	10
2. SOCIALA STÖDFORMER FÖR FUNKTIONSHINDRADE	10
2.1. Färdtjänst enligt socialvårdslagen	10
2.2. Stödperson	11
2.3. Familjevård	12
2.4. Arbete och sysselsättning för handikappade	13
2.4.1. Verksamhet i sysselsättande syfte	13
2.4.2. Arbetsverksamhet för handikappade	13
2.5. Stöd för närståendevård	14
2.6. Serviceplan	15

3. OMSORG FÖR UTVECKLINGSHÄMMADE	16
3.1. Daglig verksamhet	17
3.2. Boende	18
3.3. Korttidsvård (avlastning)	19
3.4.Handledning och rådgivning	20
3.5. Specialomsorgsprogram	20
3.6. Familjedagvård	21
3.7. Undersökningar/utredningar	21
3.8. Förbundet de utvecklingsstördas väl (FDUV)	22
3.9. Morgon- och eftermiddagsverksamhet	23
3.10. Rehabiliterande dagvård för utvecklingshäm- barn under skolåldern	24
3.11. Köptjänster	24
3.11.1. Kårkulla enheter som anlitas av kommunerna	24
3.11.2. Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä	25
3.11.3. Barnhemsföreningen sparvboet rf	26
3.11.4. Mellersta Österbottens samkommun för specialsjukvård och grundservice (MÖCS)	26
3.12. Service i egen regi	26
3.12.1. Jakobstad	26
3.12.2. Larsmo	27
3.12.3. Nykarleby	27
3.12.4. Pedersöre	27
4. GEMENSAMMA PRINCIPER	28

INLEDNING

Enligt Social- och hälsovårdsministeriets kvalitetsrekommendation 2003:5 är syftet med handikapp politik ett jämlikt bemötande av handikappade, stöd för de handikappade att ha kontroll över sitt liv, stöd för att främja arbets- och funktionsförmågan och ett självständigt liv. Verksamheten går främst ut på att avlägsna hinder för de handikappade, erbjuda tjänster och rehabilitering genom specialtjänster som t.ex. boende-, hjälpmedel, färd- och tolktjänster.

En **individuell serviceplan** görs upp för den handikappade personen för att utreda och samordna de tjänster och stödåtgärder som han eller hon behöver. De kommunala myndigheterna gör tillsammans med den handikappade och hans eller hennes vårdnadshavare eller anhöriga upp planen. Med hjälp av planen förbättrar man personens självbestämmanderätt och påverkningsmöjligheter. Planen justeras med jämna mellanrum och för den utses en ansvarsperson, som samordnar tjänsterna och sammankallar myndigheter till samarbetspalaver.

Med människor med handikapp och funktionshinder avses i rekommendationen alla de människor, oberoende av ålder, vars funktioner är nedsatta på grund av skada eller sjukdom. Ett funktionshinder eller en funktionsnedsättning står alltid i relation till en handling och en miljö. Ett gravt funktionshinder är ett begrepp vars innehåll bestäms i relation till den funktionshindrades livssituation och miljö och innebär ett omfattande behov av hjälp, service eller stödåtgärder. Vid beslutsfattande av den funktionshindrades ärenden sker en **individuell kartläggning, bedömning och behandling av situationen.**

Åtminstone följande lagar tillämpas inom handikappomsorgen som grund för service och beslut:

- Lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000)
- Socialvårdslagen (710/1982)
- Lag om service och stöd p.g.a. handikapp (380/1987)
- Förordningen om service och stöd p.g.a. handikapp

- Lag angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977)
- Lag om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992)
- Lag om offentlighet i myndigheters verksamhet (621/1999)
- Lag om personuppgifter (523/1999)
- Förvaltningslag (434/2003)
- Kommunallag (365/1995)
- Lag om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007)

Utgångspunkten för arbetet är de yrkesetiska principerna:

- Rättvisa och respekt för människovärdet
- Självbestämmanderätt och livskontroll
- Förhindrande av utslagning och främjande av delaktighet.
- Bekämpande av diskriminering och våld
- Klientens rätt till integritet, dvs personalens tystnadsplikt.
- Gott bemötande.

1. SERVICE OCH STÖD FÖR FUNKTIONSHINDRADE

De tjänster som beviljas med stöd av Handikappservicelagen indelas i anslagsbundna och subjektiva rättigheter. En klients subjektiva rättighet att få tjänster innebär att kommunen har en absolut skyldighet att anordna service förutsatt att klienten uppfyller de beviljningsgrunder för servicen som stadgas i lagen eller förordningen.

1.1. Subjektiva rättigheter

Enligt Handikappservicelagen räknas färdtjänster, tolktjänster, serviceboende, ändringsarbete i bostad och redskap, maskiner och anordningar som hör till bostaden, daglig verksamhet samt personlig assistans till subjektiva rättigheter.

1.1.1. Färdtjänst

Kommunen ordnar färdtjänst för gravt handikappade personer. Färdtjänst fås för arbete, studier, utträttande av ärenden, deltagande i samhällelig verksamhet och rekreation, om personen har särskilda svårigheter att röra sig och inte på grund av sitt handikapp kan anlita de offentliga kollektivtrafikmedlen. Personen får också vid behov ledsagarservice.

Utöver de resor som är nödvändiga för arbete och studier kan personen också företa minst 18 sådana månatliga enkelresor som hör till det dagliga livet. Transporten sköts huvudsakligen med taxi, men i allt större utsträckning används också servicerutter och andra former av grupptransporter. För transporten betalar personen samma avgift som för kollektivtrafiken.

1.1.2. Tolktjänst

Personer med svår hörselskada, hörsel- och syn- eller talskada har rätt till avgiftsfri tolktjänst ordnad av kommunen. Till tolktjänsten hör tolkning på teckenspråk eller andra metoder avsedda att förtydliga kommunikationen, då den behövs p.g.a. arbete, studier, utträttande av ärenden, deltagande i samhällelig verksamhet eller rekreation.

En person med svår hörsel- och synskada har rätt till minst 360 tolkningstimmar och övriga till 180 tolkningstimmar per kalenderår.

Verksamheten överfördes till FPA fr.o.m. 1.9.2010.

1.1.3. Omändringsarbeten, redskap, maskiner och anordningar

Omändringsarbetena skall vara nödvändiga med tanke på personens möjligheter att klara sig på egen hand och ändringsbehovet skall bero på personens handikapp eller sjukdom. Vanliga ändringsarbeten är ändringsarbeten i badrum och kök, breddning av dörrar, avlägsnande av trösklar och byggande av ramper. Även kostnaderna för planering av ändringsarbeten och avlägsnande av hinder i bostadens närmaste omgivning ersätts.

Redskap och anordningar som hör till bostaden är bl.a. lyft- och larm-anordningar, hissar och hörselslingor som blir fast installerade i bostaden. Kostnaderna för att anskaffa dem ersätts.

Om personen på grund av sitt handikapp behöver hushållsmaskiner ersätter kommunen hälften av anskaffningskostnaderna. Kommunen kan också utan ersättning ställa redskap, maskiner eller anordningar till den handikappades förfogande.

1.1.4. Serviceboende

Serviceboende är avsett för en person med gravt handikapp, som på grund av sitt handikapp eller sin sjukdom fortlöpande, under olika tider av dygnet, behöver hjälp för att klara av sina dagliga sysslor. I servicen ingår bostad och sådana tjänster i anslutning till boendet som gör det möjligt för en gravt handikappad människa att leva ett normalt liv och att bo på egen hand. Institutionsvård garanterar för sin del kontinuerlig vård och omsorg under dygnets alla tider.

Serviceboende kan ordnas i det egna hemmet med hjälp av hemservice, hemsjukvård och personlig assistent. Serviceboende ordnas också i servicehus och grupphem planerade för detta ändamål. Behovet av service varierar och därför planeras tjänsterna tillsammans med den handikappade

personen. En person med gravt handikapp betalar sin hyra och sina andra utgifter i normal ordning. Den extra hjälp som personen behöver på grund av sitt handikapp eller sin sjukdom är avgiftsfri.

1.1.5. Dagverksamhet

Till dagverksamhet för handikappade hör verksamhet som ordnas utanför hemmet för att stödja den handikappade att klara sig självständigt och för att främja sociala kontakter. När det gäller att ordna dagverksamhet anses som gravt handikappad en arbetsförmögen person som på grund av ett mycket svårt funktionshinder som förorsakats av en skada eller sjukdom inte har förutsättningar att delta i sådan arbetsverksamhet som avses i 27 e § i socialvårdslagen och som får sin huvudsakliga försörjning av förmåner som beviljas på grund av sjukdom eller arbetsförmåga. I mån av möjlighet skall ordnas så att den handikappade kan delta fem eller färre dagar per vecka enligt det behov som bäst lämpar sig för personen i fråga. Den som ordnar verksamheten skall teckna en olycksfallsförsäkring för dem som deltar i verksamheten. Arbetslivsträning ordnas i arbetscentraler som upprätthålls av kommuner, samkommuner och privata serviceproducenter.

1.1.6. Personlig assistans

Den personliga assistenten hjälper till med sådant som den handikappade har svårt med p.g.a. sitt funktionshinder; t.ex. fungerar som ögon åt den synskadade. Det handlar om hjälp i hemmet eller i ärenden som hör till det dagliga livet eller utanför hemmet för uträttande av ärenden, vid studier, fritidsaktiviteter, arbete och samhällsverksamhet i allmänhet.

Fr.o.m. 1.9.2009 har gravt handikappade rätt till personlig assistans 10 h/månad för fritidsverksamhet och fr.o.m. 1.1.2011 utökas rätten till 30 h/månad. Personlig assistans i de dagliga sysslorna, i arbete och i studier beviljas i den utsträckning det är nödvändigt för den gravt handikappade.

1.2. Andra former av service och stöd- behovsprövade stödformer

För att erhålla de behovsprövade stödformerna behöver man inte klassas som gravt handikappad, utan det räcker med att man har ett lindrigare handikapp. Behovsprövning innebär en förutsättning, för det första, att kommunen har budgetmedel för ändamålet. För det andra innebär det att kommunen kan prioritera vilken service som ges.

1.2.1. Rehabiliteringshandledning och anpassningsträning

Rehabiliteringshandledning och anpassningsträning kan ges till den handikappade och hans anhöriga. Det handlar om rådgivning, handledning, träning och information. Ansökningarna kan t.ex. gälla anpassningsträningsskurser för synskadade samt mobility-undervisning (att lära sig använda den vita käppen), lekoteksverksamhet och stödteckenundervisning.

1.2.2. Redskap, maskiner och anordningar som behövs i den handikappades vardagliga sysslor.

Kommunen kan ersätta redskap, maskiner o anordningar som inte hör till den medicinska rehabiliteringen, som behövs vid förflyttning, kommunikation, eller att klara sig hemma eller i sin fritidsverksamhet. En del redskap kan ersättas till hälften, andra kan lånas ut till den handikappade.

Bl.a. ersättning för anskaffning av bil hör under denna rubrik, en stor kostnad, som ändå på längre sikt kan spara in på kostnaderna för kommunen om klienten inte använder färdtjänst. Övriga ansökningar kan handla om t.ex. spisar, rullstolsboxar m.m.

1.2.3. Extra klädkostnader och ersättning för extra kostnader p.g.a. specialkost.

Enligt handikappservicelagen kan ersättning även utbetalas om den handikappade har utgifter för extra klädkostnader eller specialkost.

1.2.4. Övrig service

Med stöd av handikappservicelagen kan även annan service eller stöd beviljas då syftet med lagen uppfylls, d.v.s. då man förebygger och undanröjer hinder som begränsar de handikappades möjligheter att fungera och vara verksamma.

1.2.5. Handikappråd

Handikappråd finns i Jakobstad, Pedersöre och Nykarleby. Handikapprådets uppgift är att med tanke på de handikappade främja och följa med verksamheten, ta initiativ och göra framställningar. Enligt lagen kan handikapprådet vara gemensamt för flere kommuner.

2. SOCIALA STÖDFORMER FÖR FUNKTIONSHINDRADE

2.1. Färdtjänst enligt socialvårdslagen

Socialvårdslagen och -förordningen saknar närmare bestämmelser om anordnande av färdtjänst och klienterna har inte någon subjektiv rätt till denna form av service. Kommunerna bestämmer inom ramen för sin budget bland annat de kriterier som berättigar till resor, antal resor och avgifter som debiteras klienterna.

2.2. Stödperson

En stödperson kan sättas in som en stödåtgärd inom handikappservicen när den funktionshindrade personen behöver en annan persons stöd för att komma sig ut och aktivera sig i samhället, ex. kan den funktionshindrade personen och stödpersonen tillsammans delta i olika fritidssysselsättningar, gå på olika kulturevenemang eller besöka ett café. Stödpersonsverksamheten ger "det där lilla extra" som kan vara svårt för en funktionshindrad person p.g.a. sitt handikapp att göra ensam/eller ta initiativ till. På så sätt främjas också funktionshindrade personers förutsättningar att leva och vara verksamma som jämbördiga medlemmar av samhället, vilket är handikappservicelagens primära syfte. I praktiken kan stödpersonsverksamheten fungera som avlastning för familjemedlemmar, även om verksamheten är avsedd för den funktionshindrade.

I socialvårdsförordningen § 9 punkt 2 stadgas om stödservice och tjänster som främjar socialt umgänge. I handikappservicelagen stadgas inte uttryckligen om stödperson, men i dennes förordning § 15 stadgas om träning för främjande av den sociala funktionsdugligheten hos den handikappade. Stödpersonsverksamheten får stöd i dessa förordningar samt i handikappservicelagen § 1.

Omsorgen ordnar också stödpersonsverksamhet på basen av omsorgslagen § 2 punkt 3 och 4. Syfte och målsättningen är densamma här som inom handikappservicen. Omsorgen beviljar vanligtvis ett mindre antal timmar/månad, i regel 6-8 timmar/månad. Till stödpersonen betalas ett timarvode på basis av en månatlig rapport över besöksgångerna. till kuratorn. Vanligtvis ersätts inte stödpersonen inom omsorgen för "näringsintag" under uppdraget, men ersättning för resekostnader tillsammans med klienten och diverse inträdesbiljetter ersätts. Reseersättningarna ges enligt samma direktiv som FPA har. Kommunerna debiteras för stödpersonsverksamheten.

Skillnaden mellan stödperson och personlig assistans:

Stödpersonen: beviljas enligt socialvårdslagen och lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda, har en stödjande roll, för fritidsupdrag och som avlastning.

Personlig assistans: beviljas enligt lagen om service och stöd p.g.a. handikapp, möjliggör ett självständigt liv för en gravt handikappad person, den handikappade kan definiera sitt hjälpbehov.

2.3. Familjevård

Familjevård grundar sig på att ge personer bostad och omvårdnad i ett enskilt hem eller i ett för ändamålet avsett familjegrupphem. Familjevården kan vara av fortgående eller tillfällig karaktär och ordnas i hel- eller deltid. Fortgående familjevård lämpar sig särskilt för barn och ungdomar med utvecklingsstörning som av olika orsaker inte kan bo i sitt föräldrahem. Fortgående familjevård kan även vara ett boendialternativ för vuxna personer. Tillfällig familjevård gäller oftast barn vars föräldrar behöver få avlastning eller är tillfälligt förhindrad att ta hand om vården. Även vuxna personer med utvecklingsstörning kan erhålla tillfällig familjevård med syfte att få rekreation eller för att ge avlastning åt anhöriga.

Avlastningen för barnet/ungdomen sker i familjevårdarens hem. Familjevårdaren sköter/vårdar regelbundet barnet/ungdomen under ett överenskommet antal dygn/månad och får en ersättning av kommunen

2.4. Arbete och sysselsättning för handikappade

2.4.1. Verksamhet i sysselsättande syfte för handikappade (Socialvårdslagen 27 d)

Verksamhet i sysselsättningssyfte för handikappade anordnas för personer som på grund av handikapp, sjukdom eller någon annan motsvarande orsak under lång tid har särskilda svårigheter att klara de funktioner som hör till normal livsföring och som utöver arbetsförvaltningens tjänster och åtgärder behöver stödåtgärder för att komma ut på den öppna arbetsmarknaden.

Den handikappade står i ett anställningsförhållande till serviceproducenten enligt arbetsavtalslagen. Anställningsförhållandet kan sägas upp endast av den som producerar servicen, inte av den som anordnar arbetet. På arbetstagaren tillämpas den arbetsrättsliga lagstiftningen; arbetstidslagen, semesterlagen och lagen om skydd i arbete. Arbetstagaren har rätt till en skälig lön. Utöver en liten lön kan arbetaren ha en invaliditetspension, eventuellt handikappbidrag eller vårdbidrag för pensionstagare. Rehabiliteringsåtgärder och andra stödåtgärder för att främja en persons möjligheter att få arbete som avses i 27 d, kan till exempel vara stödd sysselsättning i form av rehabilitering och arbetsträning, med hjälp av vilka handikappade personer kan få hel- eller deltidsarbete i anställningsförhållande på vanliga arbetsplatser. Åtgärderna skall hjälpa den handikappade att övergå från att få invaliditetspension till att komma ut i arbetslivet.

2.4.2. Arbetsverksamhet för handikappade (Socialvårdslagen § 27 e)

En socialservice för arbetsoförmögna personer som p.g.a. sitt handikapp inte har förutsättningar att få arbete på den öppna arbetsmarknaden. Målet är att erbjuda arbete och daglig verksamhet för att upprätthålla och främja funktionsförmågan Inget anställningsförhållande uppstår. För arbetet betalas en arbetsersättning. Försörjningen består huvudsakligen av förmåner som beviljas på grund av sjukdom eller arbetsoförmåga (pension).

2.5. Stöd för närståendevård (SOCHVN 22.5.2012 §79)

Stöd för närståendevård är lagstadgad socialservice som kommunen skall anordna inom ramen för sina anslag. Lagstiftningen om stöd för närståendevård förnyades 1.1.2006, då lagen om stöd för närståendevård (937/2005) trädde i kraft.

Med närståendevård avses att vård och omsorg för en äldre, handikappad eller sjuk person ordnas i hemförhållanden med hjälp av en anhörig eller någon annan som står den vårdbehövande nära. Med närståendevård avses en helhet som består av nödvändiga tjänster till den vårdbehövande samt vårdarvode, ledighet och tjänster som stöder närståendevårdarens uppdrag. Stödtjänsterna skall definieras i en vård- och serviceplan.

Beslutet om beviljande av stöd för närståendevård skall alltid basera sig på en mångsidig bedömning av den vårdbehövandes och vårdarens funktionsförmåga och resurser.

I stödet för närståendevård ingår alltid ett vårdarvode. Vårdarvodet bestäms utgående från hur bindande och krävande vården är. Kommunerna beslutar inom de gränser som lagen medger om antalet arvodesklasser och om kriterierna för dem.

Staden Jakobstad, social- och hälsovårdsnämnden fastslår årligen avgiftsklasserna.

Vårdarvodets storlek justeras varje kalenderår med den lönekoeficient som avser i 96 § i arbetstagarens pensionslag (395/2006)

Vårdarvodet som betalas för närståendevården är en skattepliktig inkomst.

En närståendevårdare har rätt till ledighet minst 3 dygn varje månad om hon/han varit bunden vid vården dygnet runt. Närståendevårdaren har rätt till tre dygn ledig tid även om den vårdbehövande tillbringar en liten del av dygnet utanför hemmet. Utöver den lagstadgade ledigheten kan kommunen även bevilja alla som får stöd för närståendevård fler lediga dagar och rekreationsledighet som är kortare än ett dygn.

För tjänster som ersätter närståendevårdarens vård och omsorg under närståendevårdarens lagstadgade ledighet kan kommunen ta ut en avgift enligt klientavgiftslagens 6 b §.

Om kommunen beviljar den vårdbehövande stöd för närståendevård skall kommunen och närståendevårdaren ingå ett avtal om stöd för närståendevård. Ett avtal om närståendevård skall gälla tillsvidare om det inte finns särskilda skäl för ett tidsbegränsat avtal. Närståendevårdaren är inte i ett anställningsförhållande enligt arbetsavtalslagen (55/2001). Bestämmelser om närståendevårdarens pensionsskydd finns skrivet i lagen om kommunala pensioner. Kommunen tecknar en olycksfallsförsäkring för närståendevårdarna.

Närståendevårdaren förbinder sig att meddela om sådana förändringar som påverkar förutsättningarna för beviljandet av stödet för närståendevård, som exempelvis förändringar i vårdarens eller vårdtagarens hälsa, funktionsförmåga, samt om förändringar i boendeförhållandena. Avtalet kan justeras.

Till avtalet om närståendevård skall bifogas en vård- och serviceplan som skall göras upp tillsammans med den vårdbehövande och närståendevårdaren.

2.6. Serviceplan

Det stadgas om vård- och serviceplaner i olika lagstiftningar, t.ex.

- Lag om klientens ställning och rättigheter § 7 (Service- och vårdplan)
- Socialvårdlagen, 27 a och b §, Socialvårdsförordningen 6 §.
- Förordningen om service och stöd p.g.a. handikapp § 2 (Serviceplan)
- Lagen om stöd för närståendevård

Inom vården av utvecklingsstörda görs ett omsorgsprogram upp. Kårkulla gör upp IP-planer (Individuell planering), ofta tillsammans med kommunens representant.

I den kompletterade handikappservicelagen betonas vård- och serviceplaner. Enligt denna skall planen göras upp utan obefogat dröjsmål.

I nuläget görs planerna upp i första hand enligt Lagen om klientens ställning och rättigheter. Enligt denna skall planer göras upp för alla klienter om inte den service som ges kan anses tillfällig, eller om det annars är obefogat att göra upp plan.

Planen görs upp tillsammans med klienten och /eller hans företrädare. Den skall vara tillräckligt detaljerad. Klientens individuella förhållanden och specialbehov skall beaktas i planen.

Planen är inte en sådan handling, på basen av vilken klienten rår rätt att yrka på de tjänster och stödåtgärder som ingår i vård- och serviceplanen. Ansökan måste göras separat.

3. OMSORG FÖR UTVECKLINGSHÄMMADE

I lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda stadgas om specialomsorger. En person som på grund av medfödd eller i utvecklingsåldern erhållen sjukdom, defekt eller skada hämmats eller störts i sin utveckling och som icke med stöd av annan lag kan erhålla de tjänster han behöver.

Lagen om service och stöd p.g.a. handikapp är primär i förhållande till lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda.

Syftet med specialomsorgerna är att hjälpa en sådan person att klara sig i det dagliga livet, självständigt förtjäna sitt uppehälle och anpassa sig i samhället samt att tillförsäkra honom den undervisning, vård och övrig omsorg han behöver.

Enligt lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda är tjänster som hör till specialomsorgerna bl.a. undersökning, hälsovård, behövlig träning, rehabilitering och funktionell övning, anordning av sysselsättning och bostad och annan motsvarande verksamhet som syftar till anpassning i samhället. Till specialomsorgerna hör också anordnande av hjälpmedel och material för personligt bruk, individuell vård och annan omvårdnad samt annan motsvarande verksamhet som är nödvändig för att tillgodose specialomsorgerna.

Specialomsorgstjänster som beviljas med stöd av lagen om utvecklingsstörda har status av subjektiva rättigheter.

3.1. Daglig verksamhet

För en person med utvecklingsstörning anordnas arbetsverksamhet som specialomsorg enligt 2 § 4 mom. i lagen om utvecklingsstörda. Traditionella arbetscentraler upprätthålls i allmänhet av kommunerna eller samkommuner. De som arbetar i arbetscentraler är klienter, inte arbetstagare. De är inte anställda. Personer som deltar i arbetscentralsverksamhet får förutom pension också arbetsersättning (flitpeng).

De utvecklingsstörda som deltar i arbetscentralsverksamhet ersätter själva sina måltider, medan kommunen ersätter kostnader för arbetshandledning och behövliga transporter till arbetsplatsen.

Dagverksamheten skall anordnas utgående från klientens behov och med beaktande av klientens förmåga och behov och andra individuella synpunkter. Även rehabiliteringsmässiga aspekter skall tas i beaktande.

Inom dagverksamheten vill man tillgodose personens behov av att vara aktiv, att erbjuda arbete och sysselsättning, stimulans, varierande erfarenheter och utvecklande upplevelser i en stimulerande miljö. Man vill ge möjlighet till sociala kontakter med andra personer, grupper och olika situationer i samhället samt att ge personen verktyg för att behärska dylika situationer. Man använder en socialpedagogisk arbetsmetod där inläring sker genom att erbjuda arbete, vuxenundervisning, alternativ verksamhet och behovsrelaterade upplevelser med beaktande av var och ens förutsättningar.

3.2. Boende

Med stöd av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda är alla personer med utvecklingsstörning berättigade till behövliga boendetjänster. Grava funktionshinder förutsätts inte. Lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda garanterar en utvecklingsstörd person sådana individuella tjänster och stödåtgärder som han eller hon är i behov av för att reda sig i det dagliga livet både hemma och utanför hemmet. Boendetjänster enligt lagen om utvecklingsstörda kan anordnas av specialomsorgsdistrikt, kommuner eller privata serviceproducenter.

De stödtjänster i anslutning till boende som anordnas med stöd av lagen om service och stöd p.g.a. handikapp och lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda, som en person är i behov av för att klara av ett dagligt liv, är avgiftsfria för klienten. Sådana tjänster är bl.a. hjälp vid tillredning av mat, vid måltider, städning av bostaden, påklädning, personlig hygien och hjälp vid skötsel av ärenden. Avgiftsfriheten grundar sig på 4 § i klientavgiftslagen.

Klienten ansvarar enbart för kostnader för uppehälle. Uppehälle är alla normala utgifter som är oberoende av den boendes funktionshinder, som exempelvis hyra, utgifter för mat, tvättmedel, vatten och elektricitet.

Inom Kårkulla samkommuns boendeverksamhet är strävan att bygga ut ett så mångsidigt utbud som möjligt i alla delar av Svenskfinland, nära klienternas uppväxtorter.

Den traditionella boendeformen utgörs av gruppboendena. I gruppboendena hyr personerna i allmänhet ett eget rum men delar på vardagsrum, kök och badrum eller har ett eget badrum. Gruppboendena är i regel utan personal dagtid. Kårkulla samkommuns gruppboendena har personal nattetid, i regel i form av sovande jour. Vakande personal finns tidvis om speciella skäl för det föreligger.

Lägenhetsboendet är en form av boende som erbjuds separat eller i samband med gruppboende. Personen bor i egen lägenhet. Lindrigt utvecklingsstörda personer, men även en del av de måttligt utvecklingsstörda, klarar av att bo självständigt i en egen lägenhet i ett s.k. stödboende.

Boenden i egen regi finns i Jakobstad, Nykarleby och Larsmo.

3.3. Korttidsvård (avlastning)

En person med utvecklingsstörning har rätt till korttidsvård (avlastning/tillfällig vård). Korttidsvård anordnas med stöd av lagen om utvecklingsstörda (2§, mom 6 och 10) och den anges som specialomsorg. Behovet av korttidsvård skall nämnas i specialomsorgsprogrammet. Korttidsvård är avgiftsfri service för utvecklingsstörda under 16 år (4§ i klientavgiftslagen). Av personer över 16 år kan man kräva ersättning enbart för kostnader för uppehälle, men inte för den vård som de är i behov av på grund av sina funktionshinder.

Kårkulla samkommun erbjuder korttidsvård åt barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning. Korttidsvård kan ordnas på olika sätt beroende på familjens behov. Barnet kan antingen vistas i en annan familj, med en stödperson eller i ett hem avsett för korttidsvård. Korttidsvård kan ordnas i kortare eller längre perioder. Vården kan vara av engångsnatur eller

återkommande. Korttidsvård kan betraktas både som avlastning, social- och boendeträning

I Larsmo finns Kårkullas enhet för korttidsvård, Backebo. Backebo handhar korttidsvård/avlastning i första hand för hemmaboende barn och ungdomar.

I anslutning till Kehityspolikliniikka i Karleby finns Maria-Katarina-gården, som erbjuder intervallvård för finskspråkiga handikappade barn.

Kevakoti är ett finskspråkigt gruppboende i Jakobstad som erbjuder korttidsvård i begränsad omfattning.

3.4.Handledning och rådgivning

På Kårkullas Omsorgsbyrå ges förutom psykologiskt stöd även handledning i vård-, uppfostrings och habiliteringsfrågor. Byrån ger information om socialskydd samt rådgivning och hjälp med att ordna praktiska frågor. Även kommunens socialarbetare, handledare och specialbarntädgårdslärare kan ge motsvarande service

Kehityspolikliniikka i Karleby har kunskap om utvecklingsstörning och erbjuder tjänster av läkare, psykolog, fysioterapeut, talterapeut, ergoterapeut och rehabiliteringshandledare. Servicen ges till utvecklingshämmande i åldern 0-25 år. Servicen sker på finska. Kehityspolikliniikka gör upp rehabiliteringsplaner för klienterna

3.5. Specialomsorgsprogram

Enligt L om utvecklingsstörda skall för varje person som är i behov av specialomsorger utarbetas ett specialomsorgsprogram. I programmet ingår en plan över genomförandet av specialomsorgerna samt uppgifter om när programmet skall granskas. Dessutom skall en service-, vård- och rehabiliteringsplan med stöd av lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården fastställas för klienten. I detta sammanhang skall det också

utredas vilka tjänster som är avgiftsbelagda och vilka tjänster som i egenskap av specialomsorgstjänster är avgiftsfria.

Syftet med ett specialomsorgsprogram är att trygga den utvecklingsstödas rättsskydd och tillgodose de grundläggande rättigheterna. Till specialomsorger räknas alla de tjänster och stödåtgärder som en person med utvecklingsstörning beviljas med stöd av lagen om utvecklingsstörda. De tjänster som antecknas i specialomsorgsprogram är bl.a. arbetsverksamhet, dagverksamhet, stöd för boende, morgon- och eftermiddagsvård för skolelever, korttidsvård, rehabiliteringshandledning, tjänster av stödperson, tjänster som produceras av specialrådgivning eller rehabiliteringstjänster.

För svenskspråkiga klienter som deltar i någon av Kårkullas verksamheter är det socialkuratorerna på omsorgsbyrån som gör förslag till specialomsorgsprogrammen och ledargruppen för specialomsorger fastställer dem. Kehityspoliklinikka gör upp förslag till specialomsorgsprogram för de finskspråkiga klienter som använder deras service. Erityishuollon johtoryhmä fastställer specialomsorgsprogrammen.

Kommunens ledargrupp för specialomsorger skall fastställa specialomsorgsprogram för klienter som får service i kommunens egen regi.

3.6. Familjedagvård

Fungerar som köptjänst av Kårkulla. Kan jämföras med tillfällig familjevård, men ges högst 8h/dag och huvudsakligen åt barn och unga personer.

3.7. Undersökningar/utredningar

För finskspråkiga klienter med utvecklingsstörning ordnas undersökningar och utredningar vid Maria Katarina/MÖCS och Eskoo.

För svenskspråkiga ordnas undersökningar via sjukvårdsdistriktet eller via Kårkullas läkare som regelbundet besöker Omsorgsbyrån och har mottagning.

Kårkulla Resurscenter erbjuder utredningar och specialisttjänster för enskilda personer. Resurscentret har till sitt förfogande en undersökningsavdelning med sju platser. Servicen omfattar medicinska-, psykologiska-, pedagogiska- och sociala undersökningar och utredningar samt terapeutiska åtgärder.

3.8. Förbundet de utvecklingsstördas väl (FDUV)

FDUV ger stöd och gemenskap till familjer genom familjekurser och föräldrarådgivning, sprider information och påverkar attityder i samhället för att förbättra livssituationen för personer med utvecklingsstörning. FDUV ordnar läger och kurser för personer med utvecklingsstörning. De lokala DUV-föreningarna ordnar fritidsaktiviteter av olika slag.

FDUV:s utbildnings-, forsknings- och utvecklingsavdelning pro.studium arrangerar kurser, temadagar och föreläsningar samt bedriver forsknings- och utvecklingsprojekt i samarbete med nationella och internationella organisationer.

FDUV har Sensotek med rum för sinnesstimulering i Vasa och Helsingfors.

FDUV:s LL-Center ger ut den lättlästa tidningen LL-Bladet och annat lättläst material. FDUV:s specialbibliotek har facklitteratur och lättläst skönlitteratur. FDUV:s centrum för pedagogisk utveckling, Lärum, jobbar med stimulerande inlärning och kommunikation för personer med särskilda behov. Lärum-förlaget säljer och förmedlar specialläromedel, facklitteratur och lättlästa böcker.

Den lokala DUV föreningen ordnar sommartid flera läger. Klienterna får information om lägren via DUV som vidarebefordrar klienternas önskemål till kommunen. I kommunen tas ställning till vem som ges möjlighet att delta.

Eftersom antalet ansökningar är fler än vad de budgeterade medlen tillåter att bevilja, blir det att prioritera vem som skall få delta.

3.9. Morgon- och eftermiddagsverksamhet

Eftermiddagsverksamhet för utvecklingsstörda barn är verksamhet som omfattas av specialomsorgen som kommunen skall ordna på ett sådant sätt att verksamheten motsvarar behovet i kommunen. Eftermiddagsverksamhet skall vara avgiftsfri. Kommunen kan inte kringgå de skyldigheter som lagen förpliktar genom att bevilja specialomsorgstjänster som ett utvecklingsstört barn är i behov av med stöd av någon annan lag enligt vilken klientavgifterna är avgiftsbelagda.

I regeringens proposition till ändring av lagen om grundläggande utbildning (RP 159/1996), som trädde i kraft 1.1.1999, konstateras uttryckligen att elevernas rehabiliterings- och andra individuella handlednings- och stödtjänster alljämt skall beviljas i form av specialomsorger. Eftermiddagsverksamhet för skolelever är en sådan individuell handlednings- och stödtjänst. Syftet med lagen om ändring av grundläggande utbildning, som trädde i kraft 1.8.2004, har inte heller varit att ändra paragraferna i lagen om utvecklingsstörda.

Behovet av eftermiddagsverksamhet för ett barn med utvecklingsstörning skall nämnas i specialomsorgsprogrammet. Om ett barn är i behov av eftermiddagsverksamhet på grund av sitt funktionshinder kan det inte vara fråga om en normal tjänst som anordnas med stöd av lagen om barndagvård eller lagen om grundläggande utbildning. I sådana fall skall vården ordnas som specialomsorg med stöd av lagen om utvecklingsstörda.

3.10. Rehabiliterande dagvård för utvecklingshämmande barn under skolåldern

Dagvården för barn med utvecklingsstörning skall vara avgiftsfri om dagvården anordnas som specialomsorg med stöd av lagen om utvecklingsstörda. Till specialomsorgstjänster hör bl.a. behövlig handledning och rehabilitering (2§ 3 mom.) I de fall dagvården av ett 3-5 år gammalt barn i rehabiliterande syfte anordnas på daghem skall vården vara avgiftsfri med stöd av klientavgiftslagen (4 § 2 mom.). Enligt lagen är specialomsorg om barn med utvecklingsstörning avgiftsfri för barn under 16 år.

I de fall ett barn är i behov av dagvård enbart i rehabiliterande syfte skall behovet motiveras med läkarutlåtande av vilken dagvårdens uttryckliga rehabiliterande syfte framgår.

3.11. Köptjänster:

3.11.1. Kårkulla enheter som anlitas av kommunerna:

Omsorgsbyrån

Industricentralen

Jakobstads arbetscentral

Funkkis

Nykarleby arbetscentral (två enheter)

Korsholm arbetscentral

Lövögården

Pargas arbetscentral

Vasa arbetscentral

Jakobstads boende

Spireavägens boende

Lövö boende

Villa Bergstigen

Södermalms boende

Backebo
Larsmo boende
Villa Joupers
Bennäs boende
Smedsby lägenhets boende
Kvevlax lägenhetsboende
Resurscenter i Pargas

3.11.2. Eskoon Sosiaalipalvelujen kuntayhtymä

Eskoo ger service i första hand till utvecklingshämmande, men även till andra specialgrupper. Servicen riktar sig till finskspråkiga klienter.

Eskoo har sin baspunkt i Seinäjoki. I Eskoos regi finns verksamhetspunkter i olika kommuner. I Jakobstad finns Eskoon palvelukoti, ett boende för personer med autism.

Bl.a följande service ordnas:

- Anstaltsvård.
- Intervallvård.
- Undersöknings- och vårdperioder.
- Boendeservice. (Autettu, ohjattu ja tuettu asuminen)
- Rehabiliteringstjänster och service av specialsakkunniga. (Erityisneuvola Silmu)
- Mentalvårdenhet, intensiv psykiatrisk vård.
- Kurs- och lägerverksamhet.

Remiss till de olika tjänsterna kommer ofta från kommunens socialarbetare, skolor, dagvård, läkare. Även anhöriga kan ta kontakt. Eskoos socialarbetare tar kontakt med kommunens socialarbetare för att få en betalningsförbindelse. Eskoo gör upp ett specialomsorgsprogram.

3.11.3. Barnhemsföreningen Sparvboet rf i Nykarleby:

Sparvboet är en privat serviceproducent som upprätthåller ett boende för personer med utvecklingsstörning. Platsantalet är 10 boendeplatser och 2 intervallplatser. Enligt anhållan beviljas avlastning vid Sparvboet i form av korttidsvård/ intervallvård eller dagvård

3.11.4. Mellersta österbottens samkommun för specialsjukvård och grundservice (MÖCS):

Omsorgen för utvecklingshämmande på MÖCS är en service-enhet för utvecklingshämmande och deras familjer, som ger boende-, specialist-, undersöknings-, konsultations- och koordinationstjänster i samarbete med kommunens basservice. Verksamhetsenheter som anlitas av kommunerna är utvecklingspolikliniken och undersöknings och intervallvårdsenheten Aino på Maria Katarina

3.12. Service i egen regi

3.12.1. Jakobstad

Service på finska:

Pedagogisk handledning ges åt barn under skolåldern i öppen vård. Handledaren (**avohuollon ohjaaja**) besöker familjer och dagvårdplatser. Tjänster säljs till grannkommuner vid behov.

Dagverksamhet ges på **Toimintakeskus**. Tjänster säljs även till grannkommunerna enligt överenskommelse. 13 jakobstadsbor och 3 från övriga kommuner är beviljade plats på Toimintakeskus idag.

Keva-koti är stadens serviceboende för utvecklingsstörda. Boendet ger dygnet runt vård och omsorg för 7 utvecklingsstörda. Personal finns även dagtid. Vid Keva-koti ordnas intervallvård i begränsad omfattning.

Service på svenska och finska:

Hemservice ges åt utvecklingsstörda. Ingen avgift uppbärs då servicen är handledande.

Morgon- och eftermiddagsverksamhet samt vård under skolloven för barn inom specialomsorgen ordnas på finska på Länsinummi skola och på svenska på Jungmans skola.

3.12.2. Larsmo

Från och med sommaren 2008 fungerar en större lägenhet som stödboende åt tre personer. En fjärde person bor i en annan lägenhet i närheten av denna lägenhet. Servicen ordnas via hemservicen. Personal besöker de båda lägenheterna morgon och kväll. Alla har beslut enligt omsorgslagen.

3.12.3. Nykarleby

Grönkulla boende drivs av Nykarleby Stad sedan hösten 1996 i den före detta veterinärbostaden. Boendet rymmer fem vuxna hyresgäster med utvecklingsstörning. Hyresgästerna får handledning, stöd och hjälp i sitt dagliga liv i enlighet med sina individuella behov och förutsättningar. De får möjlighet att tryggt utvecklas till mer självständighet. Alla är delaktiga i samtliga hushållsgöromål. Hyresgästerna uppmuntras till att leva ett rikt socialt liv och ha en meningsfull fritid både i och utanför hemmet.

3.12.4. Pedersöre

Morgon- och eftermiddagsvård samt vård under skolloven ordnas i kommunens egen regi i skolelevens hem eller i skolan (Östensö skola, Edsevö skola).

1. SERVICE OCH STÖD FÖR FUNKTIONSHINDRADE	
1.1. Subjektiva rättigheter enligt L om service och stöd p.g.a. handikapp	
<p>Färdtjänst SOCHVN 22.5.2012 §75</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ansökan görs på blanketten ” Ansökan om färdtjänst” - Som bilaga till ansökan bifogas läkar- eller annat utlåtande där diagnos, funktionsförmåga samt den nedsatta funktionsförmågans varaktighet bör framgå. <p>Användning av färdtjänst</p> <ul style="list-style-type: none"> - Färdtjänsten får användas för resor inom hemkommunen samt för resor till grannkommunerna. Resor utanför hemkommunen eller grannkommunerna kan eventuellt beviljas på basen av separat skriftlig ansökan inom ramen för befintliga budgetmedel. - För rekreation, utträttande av ärenden och dylikt beviljas 18 enkelresor per månad och för studie- och arbetsresor beviljas resor enligt behov. Efter särskild prövning kan flera resor beviljas. - Färdtjänst får inte användas för resor som ersätts av Folkpensionsanstalten. <p>Självrisk</p> <ul style="list-style-type: none"> - vid resor beviljade enligt handikappservicelagen motsvarar självriskan priset av en bussresa enligt Matkahuoltos busstaxa. Vid rekreations- och fritidsresor gäller normalpris (busstaxa) och vid arbets- och studieresor motsvarar självriskan den summa en enkelresa med månadskort kostar. Klienter inom arbetsverksamheten (SVOL § 27 e) kan anhålla om frikort för arbetsresor. - Vid samordnade resor där samtliga resenärer är färdtjänsttagare betalar alla resenärer sin självriskandel och en resa dras av varje resenär. Vid samordnade resor där någon av resenärerna inte är färdtjänsttagare delas resekostnaden först på antalet resenärer och de som inte är färdtjänsttagare betalar hela sin del av resekostnaden. Färdtjänsttagarna betalar alla sin självriskandel och den resterade summan faktureras kommunen. Följeslagarna betalar ingen självrisk eller andra resekostnader. <p>Uppehåll och väntetid</p> <ul style="list-style-type: none"> - En väntetid på högst 15 minuter ersätts av kommunen. Om väntetiden överstiger 15 minuter betalar färdtjänsttagaren den överstigande delen själv. - Vid tur-retur dras alltid två resor även om stoppet är kort

Beställning av taxi/servicebuss

- Vid beställning av taxi bör färdtjänsttagaren klargöra att det är fråga om färdtjänst samt ange kortnummer på färdtjänstkortet, varifrån och vart färdtjänsttagaren önskar åka samt vilket hjälpbehov som finns.
- Vid beställning av färdtjänst bör färdtjänsttagaren meddela om följeslagare eller hjälpmedel medföljer.

Följeslagare och extra hjälp av chauffören

- En färdtjänsttagares rätt till följeslagare måste framgå på färdtjänstkortet.
- Följeslagare kan beviljas om färdtjänsttagaren behöver mera hjälp än vad chauffören kan ge. Följeslagaren måste påbörja och avsluta resan samtidigt som färdtjänsttagaren. Följeslagaren kan var en anhörig eller en bekant, men följeslagaren får inte själv vara färdtjänsttagare.
- Invataxi beviljas för personer som behöver handikapputrustad bil.
- Assistanstillägg betalas till chauffören, om färdtjänsttagaren behöver assistans till eller från bilen. Taxibilen skall då vara en invataxi eller en bil som är anpassad och godkänd som handikapputrustad. En tilläggsavgift på kan tas ut om färdtjänsttagaren assisteras till och från bilen samt så att han eller hon bärs för hand eller förflyttas med en särskild CE-märkt trappklättrare i byggnadens trappuppgång.

Riktlinjer för beviljande av färdtjänst enligt handikappservicelagen

Färdtjänst beviljas gravt handikappade personer som har särskilda svårigheter att röra sig och som p.g.a. sitt handikapp eller sin sjukdom inte kan anlita de offentliga kollektiva trafikmedlen utan oskäligt stora svårigheter.

Faktorer som beaktas vid bedömningen av beviljande av färdtjänst

- Rullstolsburna personer
- Personer som inte klarar av att gå längre än 100 meter med hjälpmedel
- gravt synskadade (synskärpa under 0,3 på det bättre ögat) och blinda personer
- personer med medelsvår och svår demens (mindre än 18/30 Mmse)
- personer med utvecklingsstörning eller annan sjukdom som orsakar att orienteringsförmågan gått förlorad så att personen inte kan hitta i främmande miljöer
- skolelever, som är gravt handikappade, med självrisk enligt FPA:s skolresestöd

Vid bedömningen av beviljande av färdtjänst bör helhetsbilden beaktas. Hänsyn tas till hur funktionsnedsättningen eller kombinationen av flera funktionsnedsättningar påverkar personens möjligheter att använda kollektiv trafik eller servicebuss.

Brist på orienteringsförmåga

- I domstolsfall har bedömningen blivit den att om en dement eller utvecklingsstörd person som saknat orienteringsförmåga i övrigt varit i relativt gott fysiskt skick så har personen därför inte haft särskilda svårigheter att röra sig och därför har inte färdtjänst beviljats. Domstolen har ansett att personerna i vilket fall som helst måste ha en följeslagare med sig och därmed kan personen använda kollektiv trafik istället för taxi eftersom inga rörelsesvårigheter förekom.

Artros och andra åldersrelaterade led- muskel- och ryggproblem

Beakta på vilket sätt funktionsnedsättningen påverkar personens möjligheter att:

- röra sig hemmet
- röra sig utomhus på ojämt/jämt underlag
- klara sina dagliga göromål
- sätta sig ned och stiga upp från en stol
- stiga in och ut från en buss
- klara sig att gå under olika årstider och i olika väderleksförhållanden

Lung- och olika blodomloppssjukdomar

Beakta på vilket sätt sjukdomen påverkar personens möjligheter att:

- gå i trappor och uppförsbackar
- gå till och från en busshållsplats
- röra sig ute under olika väderleksförhållanden

Psykiska sjukdomar

Beakta på vilket sätt sjukdomen påverkar personens möjligheter att:

- använda sig av kollektiv trafik
- röra sig i samhället

Neurologiska sjukdomar

Beakta på vilket sätt sjukdomen påverkar personens möjligheter att:

- använda sig av kollektiv trafik
- röra sig i samhället

Övriga faktorer som bör beaktas

Tapio Rätty skriver i boken "Vammaispalvelut-Vammaispalvelujen soveltamiskäytäntö (2010)" att bedömningen bör göras utgående från den sociala och den fysiska miljön som den sökande befinner sig i. Därför bör t.ex. en kartläggning göras över var service, busshållplatser, hobbyn och släktingar finns. Enligt Rätty bör även beaktas att rörligheten kan variera med årstiderna. Färdtjänst kan i sådana fall beviljas under några månader av året.

Olika typer av hjälpmedel berättigar inte i sig till färdtjänst, men vid bedömningen bör de svårigheter som hjälpmedlen medför beaktas. T.ex. svårigheter att ta med en rullator på en vanlig buss kan berättiga till färdtjänst om inte servicebuss finns att tillgå. Även små barn kan beviljas färdtjänst med motiveringen att deras hjälpmedel medför oskäligt stora svårigheter vid en bussresa.

När beviljas inte färdtjänst?

Vid samtliga bedömningar av färdtjänstbehov bör de enskilda omständigheterna beaktas, men principen är att färdtjänst inte beviljas när:

- en person p.g.a. ett sjukdomstillstånd har tillfälligt svårt att röra sig.
- funktionshindret beräknas vara kortvarigare än ett år
- nedsatt orienteringsförmåga, men i övrigt god rörelseförmåga och tillgång till anhörig som kan agera följeslagare
- barn som är så unga att de p.g.a. sin ålder inte annars heller skulle kunna använda kollektiv trafik även utan funktionshindret.
- enbart åldersrelaterad svaghet och begränsningar i rörelseförmågan till följd av åldern uppfyller inte i sig kriterierna för beviljande av färdtjänst

Tolktjänst	<ul style="list-style-type: none"> - Ordnanndet av tolktjänster ankommer på FPA fr.o.m. 1.9.2010. - Socialarbetaren gör en bedömning av servicebehovet samt utarbetar en serviceplan.
Omändringsarbeten och redskap, maskiner och anordningar som hör till bostaden	<ul style="list-style-type: none"> - Ansökan görs på blankett ” Behov av service för personer med funktionshinder”. Läkarintyg eller annan rekommendation av sakkunnig bifogas. - Tekniska verket utför mindre omändringsarbeten i mån av möjlighet, vid större omändringsarbeten begärs offert enligt kommunens upphandlingsprinciper - Omändringarbeten ersätts enligt normal standardnivå. - Omändringsarbeten baserar sig på gängse direktiv; Finlands byggbestämmelsesamling F 1 och invalidförbundets rekommendationer. - En del redskap och andordningar är en subjektiv rättighet för gravt handikappade, som beviljas då kriterier enligt lagen uppfylls. Dessa kan vara lyftanordningar, larmanordningar och andra redskap som blir fast installerade i bostaden. -- ----- - Kommunen kan ställa redskap o anordningar till den gravt handikappades förfogande. Här kan det t.ex. handla om hjälpmedel för hörselskadade. - Ramper byggs enligt de normer som fastställs i Finlands byggbestämmelse samling F 1. Om klienten motsätter sig detta bör han/hon skriftligen meddela om detta och han/hon tar själv ansvar för eventuella konsekvenser.
Serviceboende	<ul style="list-style-type: none"> - Ansökan görs på blankett ” Behov av service för personer med funktionshinder”. Utlåtande begärs vid behov. - behovet kartläggs, kriterier enligt lagen - serviceplan görs upp
Dagverksamhet	<ul style="list-style-type: none"> - Ansökan görs på blankett ” Behov av service för personer med funktionshinder”.Läkarintyg eller annan rekommendation av sakkunnig bifogas. - I samband med uppgörande av serviceplan går klientens individuella behov igenom. - Servicen baserar sig på ett avtal mellan klient, kommun och producent.
Personlig assistans	<ul style="list-style-type: none"> - Ansökan görs på blankett ” Behov av service för personer med funktionshinder”.. - Av läkarutlåtandet bör framgå att personen är gravt handikappad och att sjukdomen/handikappet ej är åldersrelaterat. - Behovet av assistans kartläggs med blankett. - Arbetstagaren bör erhålla en arbetsbeskrivning. - Den handikappade söker efter assistent om han/hon fungerar som arbetsgivare, samt gör arbetsavtal. - Lagstadgade kvälls- och helgersättningar utbetalas då arbetet förutsätts ske under dessa tidpunkter. - Förutom prisnivån är kvaliteten i assistansen av avgörande betydelse vid val av serviceproducent.

1.2.Andra former av service och stöd –behovsprövade stödformer	
Rehabiliterings-handledning och anpassningsträning	<ul style="list-style-type: none"> - Ansökan görs på blankett ” Behov av service för personer med funktionshinder samt rekommendation av sakkunnig bifogas. - kan beviljas då behovet är välmotiverat och ingen annan lagstiftning täcker upp - beroende av för ändamålet budgeterade budgetmedel och tillgång på lämplig service - stödteckenundervisning beviljas 20-30 h i första hand, vid större behov begärs tilläggsutredning
Redskap, maskiner och anordningar	<ul style="list-style-type: none"> - Ansökan görs på blankett ” behov av service för personer med funktionshinder samt rekommendation av sakkunnig bifogas. - Det här handlar om redskap, maskiner och anordningar som inte hör till den medicinska rehabiliteringen. De behövs för förflyttning, kommunikation, att klara sig hemma eller i fritidsverksamhet. - Ersättningen uppgår, enligt lagen, till hälften av den handikappades faktiska kostnader. - kan beviljas enligt budgetanslag. - t.ex. bil, dator, spis, tvättmaskin, telefonapparat. - Utgångspunkten vid handläggande av ärenden är den individuella prövningen som beaktar helhetssituationen. - Redskap, maskiner o anordningar kan även ställas den handikappade till förfogande. T.ex. rullstolsbox, rampskenor, stödhandtag. - Nödvändiga omändringsarbeten ersätts i sin helhet. Här kan det t.ex. handla om omändringsarbeten i bil. .
Extra klädkostnader och ersättning p.g.a. specialkost	<ul style="list-style-type: none"> - Ansökan görs på blanketten ” Behov av service för personer med funktionshinder samt rekommendation av sakkunnig bifogas - Möjlighet till stöd genom annan lag utreds och utesluts i första hand t.ex. om behoven berättigar till ersättning av FPA beviljas ingen ersättning genom handikappservice lagen. - Behovet ska vara motiverat och tillräckliga budgetmedel bör finnas för ändamålet - Läkarutlåtande eller rekommendation av sakkunnig begärs enligt behov. - Kostnadsförslag på merkostnader eller kvitto inlämnas. - Normalt slitage ersätts inte, endast merkostnader

2. SOCIALA STÖDFORMER FÖR FUNKTIONSHINDRADE

<p>Färdtjänst enligt socialvårdslagen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ansökan görs på blanketten ” Ansökan om färdtjänst” - Som bilaga till ansökan bifogas läkar- eller annat utlåtande där diagnos, funktionsförmåga samt den nedsatta funktionsförmågans varaktighet bör framgå. - Avstånd till service och aktiviteter inverkar på beslutet om färdtjänst. - Inkomst och förmögenhetsprövning - Färdtjänst beviljas inte åt personer i anstaltsvård. - Färdtjänst kan beviljas om det inte finns tillgång till servicelinje. - Färdtjänst kan beviljas då klientens fysiska kondition är nedsatt. - Föreslås att färdtjänst enligt socialvårdslagen beviljas i form av 9 euros biljetter, antal biljetter enligt individuell prövning
<p>Stödperson</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ansökan görs på blanketten ” Behov av service för personer med funktionshinder”. - Beslut görs av tjänsteman inom ramen för budgeten. - Beslut görs för ett år i gången. - Avtal uppgörs, rätt till km-ersättning ska antecknas. - Lön och km-ersättning fastställs årligen i social- och hälsovårdsnämnden. - km-ersättning betalas för resor som görs med klienten, kontakt med soc.arb. vid längre resor - Föräldrarna ska stå för biljetter o.s.v. för barn, socialen står för stödpersonens biljetter när det gäller vuxna klienter. - Stödperson åt personer som bor på boende beviljas endast i undantagsfall. - Familjemedlemmar bör ej fungera som stödperson. - Stödpersonen bör vara minst 16 år.
<p>Arbetsverksamhet för handikappade SVOL § 27 e)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ansökan görs på blanketten ” Behov av service för personer med funktionshinder”. - Åtminstone i de fall klienten är ny, begärs läkar- eller annat utlåtande som bilaga till ansökan. - Kriterium för beviljande av arbetsverksamhet: sökanden har beviljad pension. - Arbetsersättningen fastställs årligen av social- och hälsovårdsnämnden och betalas för minst 4 h arbete/dag. - Reseersättning kan utbetalas efter individuell prövning. - Önskvärt att arbetsgivaren står för maten. - Ingen ersättning under sjukdomstid. - Sjukintyg enligt behov. - För tillfället finns några klienter inom ”arbetsverksamhet” som inte utför sysslor enligt det som är avsett. Den verksamhet som de har är egentlig dagverksamhet enligt handikappservicelagen. Beslöts att dessa får fortsätta, men inga nya klienter tas in i verksamheten på motsvarande sätt. - Klienterna får arbeta högst 5 dagar per vecka. - Lönen baserar sig på arbetade dagar.

	<ul style="list-style-type: none"> - Klienterna skall enligt överenskommelse lämna in redovisning över arbetade dagar. - Arbetsverksamhet beviljas i första hand åt klienter i arbetsför ålder som bor i eget boende, d.v.s. inte de som bor i boenden. - Platser till Intek kan beviljas enligt individuell prövning inom ramen för budgeten.
<p>Stöd för närståendevård SOCHVN 22.5.2012 §79</p>	<p>KRITERIER FÖR BEVILJANDE AV STÖD FÖR NÄRSTÅENDEVÅRD</p> <p>Stöd för närståendevård är lagstadgad, men anslagsbunden socialservice. Stöd för närståendevård beviljas inom ramen för budgetanslag. Vårdaren har inte subjektiv rätt till stödet, det är kommunen som beslutar om stödets nivå och kriterier.</p> <p>Budgetanslagen finns inom handikappservicen för vårdtagare under 65 år och inom äldreomsorgen för vårdtagare över 65 år.</p> <p>1) Beviljandet av stöd för närståendevård</p> <p>Stöd för närståendevård beviljas tillsvidare och avtalet granskas regelbundet eller vid behov. Av speciella orsaker kan avtalet göras tidsbundet. Stöd för närståendevård kan sökas fortgående.</p> <p>Stöd för närståendevård beviljas tidigast från början av den månaden då ansökan inkommit. Stöd för närstående vård söks skriftligt, därefter görs ett hembesök hos klienten, då sökandens och vårdarens helhetssituation utreds. Läkarintyg eller motsvarande intyg bör bifogas ansökan.</p> <ul style="list-style-type: none"> - C- intyg - Epikris - Omfattande utredning av sakkunnig <p>2) Stöd för närståendevård kan beviljas om alla följande förutsättningar uppfylls</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Personen behöver på grund av nedsatt funktionsförmåga, sjukdom, handikapp eller annan motsvarande orsak vård eller annan omsorg i hemförhållanden. 2. Anhörig eller annan för vårdtagaren närstående person är beredd att ansvara för vård och omsorg med hjälp av nödvändiga tjänster.

	<p>3. Vårdarens hälsa och funktionsförmåga motsvarar de krav som närstående vårdaren ställer. Närstående vårdaren skall ha fyllt 18 år och ha tillräckliga psykiska och fysiska krafter för att kunna bära helhetsansvaret för den vårdbehövande samt garantera en ändamålsenlig och kvalitativ vård. Om vårdaren är beviljad FPA:s förhöjda vårdbidrag på grund av eget vårdbehov beviljas inte stöd för närstående vård. Vid behov skall vårdaren uppvisa ett godtagbart läkarintyg.</p> <p>4. Närstående vårdaren är tillsammans med övriga nödvändiga tjänster inom social- och hälsovården tillräckliga för att garantera vårdtagarens välmående, hälsa och säkerhet i hemmet.</p> <p>5. Vårdtagarens hem är, vad sanitära och andra förhållanden beträffar, ändamålsenlig för den vård som skall ges där.</p> <p>6. Beviljandet av stödet bedöms vara förenligt med vårdtagarens bästa.</p> <p>7. Då den vårdbehövande är under 16 år, jämförs han/hon med andra i samma åldersgrupp, då man bedömer hur bindande vården är.</p> <p>8. Stöd för närstående vård beviljas inte om barnet är klient inom barnskyddet.</p> <p>3) Avgiftsklasser</p> <p>Klass I</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vårdtagaren har behov av daglig vård och omsorg i de personliga funktionerna men klarar sig delvis självständigt. • Stöd för närstående vård beviljas inte åt personer som har behov av hjälp endast i ärenden utanför hemmet samt hemvårdssysslor. • Vårdarbetet är bindande huvudsakligen hela dagen. • Ifall vårdtagaren har regelbunden intervallvård 14 dygn/mån. kan arvoden sänkas med 30%. • Ifall vårdtagaren erhåller mycket kommunala vård- och öppenvårdstjänster, kan arvoden sänkas med 30% (regelbunden hemservice, dagverksamhet, personlig assistans, stödperson, sammanlagt minst 50h/mån). • Ett lägre vårdarvode kan betalas om vården är mindre bindande än vad rätten till lagstadgad ledighet förutsätter och behovet av vård och omsorg är ringa. • Ett lägre vårdarvode kan betalas på begäran (t.ex.
--	--

inkomstgräns som påverkar pensionen).

- Då den vårdbehövande är under 16 år, jämförs han/hon med andra i samma åldersgrupp, då man bedömer hur bindande vården är.

Klass II

- Vårdtagaren har ett omfattande vård- och omsorgsbehov.
- Vårdarens arbetsinsats förutsätter vård- och omsorgsansvar merparten av dygnet.
- Ifall vårdtagaren har regelbunden intervallvård 14 dygn/mån. sänks arvodet till klass I
- Ifall vårdtagaren erhåller mycket kommunala vård- och öppenvårdstjänster sänks arvodet till klass I (regelbunden hemservice, dagverksamhet, personlig assistans, stödperson, sammanlagt minst 60h/mån).
- Ett lägre vårdarvode kan betalas på begäran (t.ex. inkomstgräns som påverkar pensionen)
- Då den vårdbehövande är under 16 år, jämförs han/hon med andra i samma åldersgrupp, då man bedömer hur bindande vården är.

Specialvårdsarvode klass III

- Specialvårdsarvode kan utbetalas under en kortare period t.ex. under en tung förändringsfas.
- Omsorgsarbetet förutsätter arbetsinsats på heltid och att vårdaren uteblir från sitt förvärvsarbete
- Specialvårdsarvode kan inte betalas till vårdare som:
  - har rätt till specialvårdspennig enligt 10 kap. i sjukförsäkringslagen (1224/2004)
  - har rätt till alterneringsersättning enligt 13§ i lagen om alterneringsledighet (1305/2002)
  - är pensionstagare, har dagpenning, studerar eller har någon annan regelbunden inkomst.
- Då den vårdbehövande är under 16 år, jämförs han/hon med andra i samma åldersgrupp, då man bedömer hur bindande vården är.

4) Justering av vårdarvodets storlek

- Vårdarvodets storlek justeras varje kalenderår med den lönekoeficient som avser i 96 § i arbetstagarens pensionslag (395/2006)
- Om vårdarvodet skall justeras (höjas eller sänkas) skall avtalet sägas upp två månader före verkställandet. Vid överenskommelse kan vårdarvodet justeras tidigare (t.ex. höjas direkt).

5) Avtal om närstående vård och beslut

Ett tillsvidare avtal ingås mellan vårdaren och kommunen. Närståendevårdaren står inte i ett sådant arbetsförhållande till kommunen, vilket avses i arbetsavtalslagen.

Av särskilda skäl kan avtalet ingås för viss tid, avtalet kan ses över vid behov.

Avtalet om närståendevården bör omfatta följande:

- Vårdarvodets storlek och utbetalnings sätt.
- Rätten till lediga dagar och hur dessa tas ut
- Om avtalet är fortgående eller tidsbundet.
- Om utbetalningen av vårdarvodet då vården avbryts p.g.a. vårdarens eller vårdtagarens situation/hälsotillstånd

6) Vård- och serviceplan

Kommunen skall uppgöra en vård- och serviceplan tillsammans med vårdtagaren och närståendevårdaren.

7) Lagstadgad ledighet

- Vårdaren har rätt till minst tre dygn ledig tid per sådan kalendermånad under vilken han/hon oavbrutet eller med få avbrott varit bunden vid vården dygnet runt eller fortgående varje dag.
- Rätten till ledighet kvarstår trots att vårdtagaren erhåller service utanför hemmet max 5-7 h/vardag.
- Vårdtagarens läroplikt minskar inte närståendevårdarens rätt till ledighet.
- I vård- och serviceplanen för stöd för närståendevård avtalas om hur ledigheterna skall ordnas. Ledigheten ordnas med beaktande av vårdarens önskemål samt kommunens möjligheter att ordna ledigheten.
- Vårdaren kan ta ut lediga dagar månatligen eller i efterskott under samma kalenderår. December månads lediga dagar skall tas ut senast under december.
- Under de lagstadgade lediga dagarna uppbärs en vårdavgift enligt klientavgiftslagens 6 b §.

8) Om närståendevården avslutas eller avbryts

Uppsägningstiden för avtalet är från kommunens sida två månader och från vårdarens sida en månad. Oberoende av uppsägningstiden avslutas avtalet i slutet av den månad under vilken vården blir obehövlig på basen av förändringar i vårdtagarens hälsotillstånd (t.ex. då vårdtagaren flyttar till annan vårdform).

	<p>Avtalet kan sägas upp omedelbart, ifall vården inte är till fördel för vårdtagaren eller riskerar vårdtagarens hälsa och säkerhet.</p> <p>Avtalet från Social- och hälsovårdsverkets sida sägs alltid upp skriftligen.</p> <p>Om vården avbryts p.g.a. vårdarens hälsotillstånd utbetalas vårdarvodet under 7 karensdagar.</p>
Serviceplan	<ul style="list-style-type: none"> - För utredning av den handikappades behov av service uppgörs en serviceplan. - För de klienter som får service av samkommunerna t.ex. Kårkulla och Eskoo uppgörs en gemensam serviceplan alt. IP-plan.

3.OMSORG FÖR UTVECKLINGSHÄMMADE

I varje enskilt ärende tas ställning till om service inom specialomsorgen ges i egen regi eller i form av köp tjänst. Det individuella behovet kartläggs genom uppgörande av serviceplan.

3.1. Service i egen regi

- Av nya klienter begärs ansökan samt läkarutlåtande. Beslut görs genom specialomsorgsprogram.

Handledning och rådgivning

- kan ges av kommunens socialarbetare, handledare eller hänvisas vidare till annan sakkunnig
- pedagogisk handledning ges tills barnet börjar i förskolan

Avlastning

- ansökan på blankett ”anmälan om behov av service för personer med funktionshinder” eller separat blankett
- kan ges i form av stödperson, familjevård eller korttidsvård på boende
- Klienter inom närståendevården har automatiskt rätt till 3 dygn/månad.

Daglig verksamhet

- Individuell kartläggning görs för att klargöra om klienten är betjänt av öppet skyddat arbete eller daglig verksamhet på arbetscentral.

Boende

- Boendeservice ordnas enligt individuella behov; genom hemservice, stödboende eller gruppboende med dygnet runt personal.

Morgon- och eftermiddagsverksamhet samt vård under skollov

- Handikappomsorgen ordnar morgon- och eftermiddagsverksamhet, samt vård under skollov, i samarbete med dagvårds- och utbildningsväsendet.

Service som finansieras av handikappomsorgen

- kan beviljas ifall barnet:
  - a. behöver vården p.g.a. föräldrarnas förvärvsarbete eller
  - b. barnet är gravt handikappat och extra resurskrävande eller

	<p>c. vården behövs av sociala orsaker</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vården under skoldagar är avgiftsfri för barn som hör under specialomsorgen. För vård under skollov; höstlov, jullov, sportlov uppbärs måltidsersättning. - Ansökan på blankett för ändamålet. Ifall sökanden inte tidigare erhållit service från handikappservice bör läkar- eller annat intyg över handikapp bifogas ansökan. - Ansökningar till vård under sommarlovet samt till morgon- och eftermiddagsvård inlämnas senast 30.4. Ansökningsblanketter skickas ut till skoleleverna inom specialundervisningen med följebrev. Ansökningarna inlämnas till socialarbetaren, som gör ett skriftligt beslut. - Vården sker i skolans utrymmen (Jungmans skola och Länsinummi skola) med skolans personal. - Utbildningsverket fakturerar handikappservice på kostnaderna.
<p>3.2. Köptjänster av samkommuner</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - Av nya klienter begärs läkarutlåtande eller motsvarande. - Samkommunens tjänsteman gör en förfrågan om betalningsförbindelse för rådgivning, handledning, avlastning, daglig verksamhet, boende, undersökningar och utredningar. - Om särskilda behov föreligger kan kommunens tjänsteman begära separat ansökan och rekommendation. - IP- plan görs i samarbete med samkommunens tjänsteman, klienten och anhöriga. 	
<p>3.3. Fritidsverksamhet för utvecklingsstörda</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - Enskilda klienter, föreningar, boenden och arbetscentraler kan göra skriftlig anhållan om fritidsverksamhet för utvecklingsstörda. - Bidrag beviljas enligt budgetanslag. - Beslut fattas av tjänsteman inom ramen för budgeten.. 	